

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการบริหารจัดการของพยาบาลวิชาชีพ ต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการหลัก ของศูนย์สุขภาพชุมชนในเขต 2 กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งอยู่ในกลุ่มจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ตาก เพชรบูรณ์ และสุโขทัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพในศูนย์สุขภาพชุมชน เขต 2 กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 475 แห่ง แห่งละ 1 คน รวม 475 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพในศูนย์สุขภาพชุมชน จำนวน 217 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (ประกอบ กรรมสูตร, 2538: 10-11 อ้างอิงจาก Yamane, 1970: 580-581) กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 0.05

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ ดังนี้

$$n = \frac{475}{1 + [475 \times (0.05)^2]} = \frac{475}{2.19}$$
$$n = 217$$

2. แบ่งศูนย์สุขภาพชุมชน เขต 2 กระทรวงสาธารณสุข ออกเป็น 5 จังหวัด คำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด

3. แต่ละจังหวัดจับฉลากอำเภอมา 3 อำเภอ แต่ละอำเภอเก็บข้อมูลกับพยาบาลวิชาชีพ ตามอำเภอละเท่า ๆ กันให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละจังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม จังหวัดต่าง ๆ ตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 รายชื่อจังหวัด จำนวนพยาบาลวิชาชีพที่มีในศูนย์สุขภาพชุมชน และจำนวน พยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	ศูนย์สุขภาพ ชุมชนที่มี พยาบาลวิชาชีพ	จำนวนพยาบาลวิชาชีพ ที่มีในศูนย์สุขภาพชุมชน (คน)	อำเภอ	จำนวนพยาบาล วิชาชีพที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
พิษณุโลก	105	105	เมือง ชาติตระการ บางกระทุ่ม	48
อุดรดิตถ์	100	100	เมือง ฟากท่า ลับแล	45
ตาก	55	55	เมือง บ้านตาก แม่สอด	26
เพชรบูรณ์	105	105	เมือง หล่มสัก หล่มเก่า	48
สุโขทัย	110	110	เมือง กงไกรลาส สวรรคโลก	50
รวม	475	475	15	217

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข เขต 2 ปี 2549

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการทำ Focus group กลุ่มพยาบาลวิชาชีพในศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อให้ได้บริบทของการปฏิบัติงานจริงของศูนย์สุขภาพชุมชนในเขต 2 จากนั้นนำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม โดยได้กำหนดแบบสอบถามให้สอดคล้องกับตัวแปรแต่ละตัวในกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่งในปัจจุบัน การเข้ารับการอบรม จำนวนปีที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพในศูนย์สุขภาพชุมชน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้หลักการและแนวคิดทฤษฎีกระบวนการบริหารของ ไวริช และคูนซ์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคคล การชี้นำ การควบคุมงานและประสานงาน โดยมีข้อคำถามดังนี้

- การวางแผน	จำนวน	11	ข้อ
- การจัดองค์กร	จำนวน	7	ข้อ
- การบริหารบุคคล	จำนวน	8	ข้อ
- การชี้นำ	จำนวน	7	ข้อ
- การควบคุมงาน	จำนวน	11	ข้อ
- การประสานงาน	จำนวน	7	ข้อ
รวม	จำนวน	50	ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า(Rating Scale) โดยมีตัวเลือก 4 ระดับ และมีเกณฑ์ให้คะแนนตามแนวทางของ Likert (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2537) ดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	หมายถึง ท่านปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้ ครบถ้วน ครอบคลุมเป็นประจำ (ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 75 – 100 ของกิจกรรมนั้น) คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
ปฏิบัติมาก	หมายถึง ท่านปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้เป็นส่วนใหญ่ มีส่วนน้อยยังไม่ครบถ้วน ครอบคลุมเป็นประจำ (ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 50 – 74 ของกิจกรรมนั้น) คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	หมายถึง ท่านปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้เป็นบางส่วน ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ครบถ้วน ครอบคลุมเป็นประจำ (ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 25 – 49 ของกิจกรรมนั้น) คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
น้อยหรือไม่ได้ปฏิบัติ	หมายถึง ท่านปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยมาก หรือไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมนี้เลย (ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 0 – 24 ของกิจกรรมนั้น) คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการบริการในศูนย์สุขภาพชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย การบริการในชุมชน การบริการในสถานพยาบาล และการบริการต่อเนื่อง ซึ่งลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีตัวเลือก 4 ระดับ และมีเกณฑ์ให้คะแนนตามแนวทางของ Likert (บุญธรรม กิจปรีดาภิรุต 2537) ดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	หมายถึง ท่านปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้ ครบถ้วน ครอบคลุม เป็นประจำ (ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 75 – 100 ของกิจกรรมนั้น) คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
ปฏิบัติมาก	หมายถึง ท่านปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้เป็นส่วนใหญ่ มีส่วนน้อยยังไม่ครบถ้วน ครอบคลุม เป็นประจำ (ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 50 – 74 ของกิจกรรมนั้น) คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	หมายถึง ท่านปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้เป็นบางส่วน ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ครบถ้วน ครอบคลุม เป็นประจำ (ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 25 – 49 ของกิจกรรมนั้น) คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
น้อยหรือไม่ได้ปฏิบัติ	หมายถึง ท่านปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยมาก หรือไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมนี้เลย (ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 0 – 24 ของกิจกรรมนั้น) คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานตามกระบวนการหลัก ใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best John W, 1977) โดยนำคะแนนการบริหารจัดการแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคคล การชี้นำ การควบคุมงาน และการประสานงาน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับต่ำ คะแนนสูงสุดของมาตรวัดการบริหารจัดการด้วยค่าคะแนนต่ำสุดของมาตรฐาน แล้วนำมาหารด้วยสาม นำค่าคะแนนที่ได้รวมกับค่าคะแนนต่ำสุดจะเป็นช่วงคะแนนระดับต่ำ นำค่าคะแนนที่ได้รวมกับค่าสูงสุดของระดับต่ำจะเป็นช่วงคะแนนของระดับปานกลางและคะแนนที่เหลือจะเป็นช่วงคะแนนของระดับสูง ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนเฉลี่ยสูงสุด} - \text{คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{4 - 1}{3} = 1.00$$

$$\text{ระดับสูง} = \text{คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง } 3.01 - 4.00$$

$$\text{ระดับปานกลาง} = \text{คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง } 2.01 - 3.00$$

$$\text{ระดับต่ำ} = \text{คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง } 1.00 - 2.00$$

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบด้านเนื้อหา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และพิจารณาสำนวนภาษา (Wording) จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์รายข้อ ถ้าข้อใดได้ค่า IOC สูงกว่า .50 ถือว่าใช้ได้ ถ้าข้อใดค่า IOC ต่ำกว่า .50 ได้นำไปทำ Focus group อีกครั้งหนึ่งในกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ศูนย์สุขภาพชุมชนแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขและให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

2. การตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try – Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกลุ่มประชากรที่ศึกษา จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) คำนวณค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแต่ละส่วน พบว่า การบริหารจัดการได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85 ผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการหลักของศูนย์สุขภาพชุมชน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประสานงานสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในเขต 2 กระทรวงสาธารณสุข เพื่อติดต่อประสานงานในการขอข้อมูลศูนย์สุขภาพชุมชน

3.2 ทำหนังสือจากสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดในเขต 2 กระทรวง เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลในศูนย์สุขภาพชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 เมื่อได้รับอนุญาตจากนายแพทย์สาธารณสุขในเขต 2 กระทรวงสาธารณสุขแล้ว ผู้วิจัยได้เข้าแนะนำตัวและประสานงานตลอดจนอธิบายวิธีการรวบรวมข้อมูล การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างกับผู้รับผิดชอบงานวิชาการแต่ละสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อประสานงานการแจกแบบสอบถาม

3.4 ผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนตามวันนัดจากผู้ประสานงาน และในกรณีที่
ไม่ได้รับการตอบกลับแต่ละจังหวัดจะติดตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์ด้วยตนเองกับผู้
ประสานงานแต่ละจังหวัด เพื่อนัดวันเก็บแบบสอบถามอีกครั้ง จนได้แบบสอบถามคืนมาจนครบ

3.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของ
ข้อมูลของแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้

4.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานตาม
กระบวนการหลักของศูนย์สุขภาพชุมชน ในเขต 2 กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.1.3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการกับการปฏิบัติงานตาม
กระบวนการหลักของศูนย์สุขภาพชุมชนในเขต 2 กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ด้วยค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product moment correlation coefficient) โดยมี
เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ค่า Correlation (r) = ± 1 หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างสมบูรณ์

ค่า Correlation (r) = $< .70$ หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ใน ระดับสูง

ค่า Correlation (r) = $.30 - .70$ หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่า Correlation (r) = $< .30$ หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ค่า Correlation (r) = 0 หมายความว่า ตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.1.4 การศึกษาการพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการหลักด้วยการ
บริหารจัดการในศูนย์สุขภาพชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise
multiple regression analysis) โดยมีการบริหารจัดการเป็นตัวพยากรณ์และผลการปฏิบัติงานตาม
กระบวนการหลักเป็นตัวแปรเกณฑ์ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์
กับตัวแปรเกณฑ์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product moment
correlation coefficient)

5. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ในเขต 2 กระทรวงสาธารณสุข อธิบายถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน ดำเนินการวิจัยให้กับผู้ประสานงานแต่ละจังหวัด แล้วจึงขอความร่วมมือ และความยินยอมในการรวบรวมข้อมูล โดยอธิบายผู้ประสานงานรับทราบ และชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบว่ามีความเป็นอิสระในการตัดสินใจที่จะตอบหรือเข้าร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถาม คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นความรู้ที่แท้จริงและตรงกับสภาพเป็นจริงของผู้ตอบ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและนำมาวิเคราะห์ในภาพรวม ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น